

El degoteig polític d'un trasvasament

Les mobilitzacions multitudinàries dels opositors del Pla Hidrològic estatal recorden les que a principi dels anys noranta hi va haver a la comarca de la Conca de Barberà contra la posada en marxa del Pla de Residus del Govern català. L'observació de les repercussions en el panorama electoral d'aquell cas pot donar pistes de quin pot ser l'impacte electoral, deu anys mes tard, a les Terres de l'Ebre.

Fa poc més d'una setmana, el 9 de setembre, milers de persones es manifestaven a Brussel·les contra el Pla Hidrològic (PH) estatal. El moviment d'oposició a aquest projecte, encapçalat a Catalunya per la Plataforma en Defensa de les Terres de l'Ebre, aconseguia mobilitzar una gran quantitat de ciutadans perquè es desplaassin fins a la capital política de l'Europa comunitària.

Una mobilització d'aquestes característiques és el reflex del terrabastall polític que l'aprovació del Pla Hidrològic (PH) ha generat en determinats sectors i zones, especialment a les comarques regades per l'Ebre. Unes repercussions que probablement poden determinar uns canvis importants en el panorama polític d'aquesta zona del país.

De moment, alguns regidors del PP i de CiU ja han mostrat la seva oposició al PH i ja s'han produït algunes dimissions i canvis de governs municipals. La crisi de l'Ajuntament de Tortosa n'és un dels exemples. La baixa de tres regidors del

PP, per oposar-se al PH, va provocar la sortida del govern municipal dels populars, que governaven amb el PSC i l'entrada del grup mixt i ERC, en un nou govern unitari contra el Pla.

En aquest context de mobilitzacions i d'enfrontaments al trasvasament és més que probable un canvi del mapa electoral d'aquestes comarques.

El Pla de Residus i la Conca de Barberà. És evident que les decisions de govern polèmiques, que generen una oposició molt intensa comporten repercussions electorals. De fet, fonts properes a Convergència Democràtica de Catalunya, reconeixen el desgast electoral d'una decisió com la de donar suport a al Partit Popular en l'aprovació del Pla Hidrològic. Des de la formació nacionalista liderada per Jordi Pujol, es justifica la decisió amb arguments com la responsabilitat de govern i la necessitat de donar sortida als problemes d'abastiment d'aigua de Catalunya

De fet, CiU ja coneix el desgast polític, en una zona, provocat per una decisió polèmica. El 1990, la Generalitat de Catalunya, governada llavors per majoria absoluta de CiU, va presentar un pla de residus que incloïa la instal·lació d'un gran abocador al petit municipi de Forès, a la Conca de Barberà. L'oposició a la comarca va desembocar en el naixement d'un moviment d'oposició fortíssim, que en prop de dos anys aconseguia que la Generalitat de Catalunya replantegés aquell projecte.

Aquell moviment va repercutir directament en el canvi del mapa electoral de la comarca. N'és exemple els canvis a

Les massives manifestacions fan preveure que augmentarà la participació electoral a les Terres de l'Ebre

Inici de la "Marxa Blava" a Amposta, aquest agost. Les mobilitzacions contra el PH estatal han arribat fins a Brussel·les.

l'alcaldia de Montblanc. Les eleccions municipals de l'any 1991, una coalició de forces d'esquerra aconseguí l'alcaldia del municipi amb el lideratge d'Andreu Maiaio, un dels alcaldes més emblemàtics provinents del moviment d'oposició al pla de residus.

També es van fer evidents les repercussions al Consell Comarcal de la Conca de Barberà. D'una aclaparadora majoria, CiU va passar a tenir deu representants, els mateixos que la resta de partits, al marge del PP, que en va aconseguir un. CiU va pactar amb els populars per mantenir la majoria, però va haver de cedir la presidència del Consell Comarcal al PP.

Desgast, sense cataclismes. En les eleccions al Parlament de Catalunya, CiU recuperà relativament amb facilitat la davallada de vots dels comicis del 1991. Però la reuperació de part de l'electorat de les municipals segueix un procés més lent. El fet, però, és que observant l'evolució del nombre de vots i del percentatge d'aquests sobre el cens

s'aprecia que CiU, la formació que havia presentat el Pla de Residus, no pateix un cataclisme electoral. Per tant, cal buscar els canvis de governs locals i del mapa polític de la comarca en un augment de la participació. Així, es pot parlar d'una incidència directa sobre la motivació electoral. L'abstenció del 39,67% de les eleccions municipals del 1987 es reduí al 26,23% en les municipals del 1991, en plena efervescència del moviment opositor al Pla de Residus.

Un altre fet destacable en aquest cas és que les formacions no augmenten substancialment el seu pes a la comarca d'una manera dràstica i immediata a la crisi ocasionada pel projecte del Pla. De fet, qui rendibilitza directament l'augment de participació, en el cas de les eleccions locals, són les candidatures independents, que aconseguíen l'any 1991 el 23,55% de vots respecte del cens. És més a la llarga que formacions com ERC i IC aniran assolint acords amb llistes independents i augmenten –especialment la primera i de forma més regular– la seva implantació a la comarca. Persisteixen

també candidatures independents com la FIC (Federació Independent de Catalunya), que continua en pobles com Pira, Blancafort o Rocafort de Queralt.

Analitzant-ho per partits, doncs, s'aprecia que la coalició CiU, que havia tingut una implantació majoritària a la comarca, perd en les municipals del 1991 un nombre significatiu de vots a la Conca de Barberà com a conseqüència directa de la presentació del Pla de Residus. Tot i això es manté com a força més votada. Val a dir, però, que l'augment de la participació fa que la pèrdua de representants de la coalició catalanista sigui molt més important. En les successives eleccions municipals aquesta formació anirà marcant una tendència a la recuperació, en nombre de vots, però no arriba a les xifres d'abans de la crisi. I pel que fa a les eleccions municipals, la representació en percentatge de vots respecte del cens es manté en nivells semblants des de la davallada del 1991.

Quant al PSC, per comptes de rendibilitzar la crisi del Pla de Residus, perd implantació a la comarca, tant en nom-

bre de vots com en percentatge, en les eleccions municipals, tot i que aconseguí una repuntada en els comicis locals del 1999. També s'observa un comportament electoral més fidel en les eleccions al Parlament, en què experimenta un lleuger increment el 1999 gràcies a la incorporació de vots provinents de la coalició electoral amb IC-V en les circumscripcions de Tarragona, Lleida i Girona.

Potser és ERC el partit que aconseguí un creixement més constant a la comarca, tant pel nombre de vots com en percentatges, a excepció de les eleccions del 1999 al Parlament, quan va experimentar un lleuger retrocés. Aquest creixement petit però amb certa constància és difícil explicar-lo només com un resultat de l'oposició al Pla de Residus, perquè segueix força l'evolució general d'aquesta formació a la resta de Catalunya.

El PP experimentà un cert creixement, tant en les eleccions municipals del 1991, com en les del Parlament del 1992. Però després la formació conservadora espanyola ha mantingut uns resultats desiguals.

Sigui com sigui, es pot afirmar que arran de la polèmica generada amb la presentació del Pla de Residus, a principi dels anys noranta, es va polititzar més l'electorat, especialment en les municipals, fet que va comportar un augment de la participació electoral, corresponent bàsicament als detractors d'aquell pla, i la redistribució de les representacions als consistoris. Aquesta, doncs, podria ser la clau dels canvis que hi va haver a la Conca de Barberà.

El cas de les Terres de l'Ebre. Si bé la crispació a les comarques de l'Ebre és força majoritària per l'aprovació del Pla Hidrològic, ningú no s'atreveix avui a anunciar un daltabaix estrepitós de PP i CiU en aquestes terres.

El regidor del grup mixt a l'Ajuntament de Tortosa i exmilitant del PP, Josep Maria Franquet, no augura cap cataclisme ja que, segons diu, "CiU és un partit arrelat al territori". No creu que hi hagi un desgavell total, però sí una davallada dels vots d'aquesta formació i del PP. Franquet assenyala que, d'altra

"CiU continuarà sent majoritària en aquest territori"

Joan Maria Roig és l'alcalde d'Amposta, des de fa anys. També és senador per CiU i president de l'Associació Catalana de Municipis. Representa, doncs, el partit majoritari de les Terres de l'Ebre que ara ha d'explicar una posició que molts dels seus conciutadans no comparteixen.

—L'aprovació del PH comportarà un retrocés electoral de la seva formació, CiU, i del PP a les comarques de l'Ebre?

—El PP no ho sé, perquè en realitat té molt poca incidència en el territori. Ara, és evident que això pot afectar les nostres expectatives electorals. Dependrà si nosaltres, a banda que també hi ha un balanç de gestió important i positiu, som capaços d'explicar que la nostra posició, difícil, ha estat la que ha permès que el PH que presenta el PP, que té unes característiques molt erosionadores per al territori, en aquests moments, fruit de la nostra negociació és un PH que introdueix elements de preservació ambiental i econòmiques del nostre territori. Hem de ser capaços d'explicar a la gent que hem donat la cara, i que gràcies a això aquest PH no només no és tan dolent, sinó que té elements positius.

—Tenen capacitat com a formació d'explicar aquest argument?

—Tenim molta implantació territorial. És evident que és més fàcil dir "Transvasament, no" que no pas explicar el Pla Integral de Protecció del Delta de l'Ebre, que hem regulat els cabals hidrològics, que les hidroelèctriques no tinguin la clau de regulació del riu, etc. Per tant, hem de fer un esforç per explicar tot això... Tot i que el sentiment de la gent del territori s'oposa a la detracció d'aigua. Això és evident, però nosaltres hem fet un acte de responsabilitat que hauríem pogut evitar, però l'hem fet perquè enteníem que era l'única manera de millorar aquest PH. És més, si altres forces

AL. SHAMEN/DAVI. G.S.

polítiques de Catalunya, l'esforç que han fet anant darrere de les manifestacions, l'haguessin fet per a negociar un pla millor, encara hauríem aconseguit més.

—Creu possible la proliferació de llistes independents, tal com va

passar a la Conca de Barberà quan l'afer del Pla de Residus?

—És possible que sí, però això no ens generarà un problema a nosaltres. El generarà a altres forces polítiques i moviments. És evident que darrere del moviment legítim de les plataformes també hi ha, legítimament, qui vol fer política. I això ho farà a través de la incorporació de llistes independents o amb la incorporació a d'altres llistes. Però això no incidirà tant en CiU. A més a més, un fet important és que les Terres de l'Ebre no són un territori homogeni des d'una perspectiva de la sensibilitat del PH. És a dir, no hi ha la mateixa sensibilitat a Deltebre que a Sant Jaume d'Enveja o a la mateixa a Amposta que a la Sénia, Ulldecona o Alcanar, que vull recordar que són conca del Xúquer. Per tant, els seus interessos són possiblement uns altres. És a dir, que la posada en marxa de regadius en aquest territori depèn del PH, perquè s'ha de canviar de conca, per tant, és un transvasament. Aquesta gent, que també són terres de l'Ebre, i poden tenir una sensibilitat diferent.

—No preveu, doncs, cap daltabaix de Convergència i Unió...

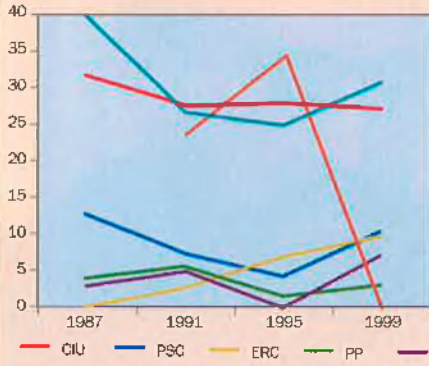
—No, en absolut, CiU continuarà sent majoritària en aquest territori. Per això, precisament s'han d'entendre les posicions d'alguns partits, que saben que en la configuració actual del Parlament de Catalunya es juguen un o dos o tres diputats que poden fer decantar la balança al Parlament.

Enric Rimbau

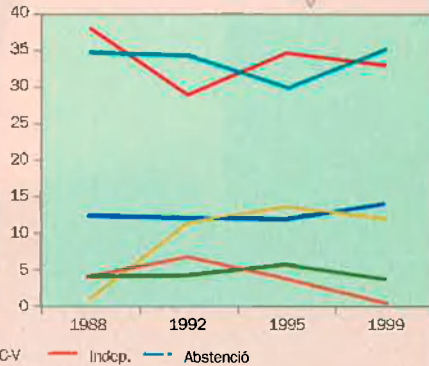
Resultats de les eleccions municipals i al Parlament des del 1987 a la Conca de Barberà

MUNICIPALS

% SEGONS CENS ELECTORAL

AUTONÒMIQUES

NOMBRE DE VOTS

	1987	1987	1987	1987
CIU	4.559	4.037	4.182	4.270
PSC	1.799	1.025	613	1.572
ERC	-	352	960	1.484
PP	581	791	207	463
IC-V	403	729	-	1.013
Indep.	-	3.465	5.171	-
Abstenció	-	-	-	-

	1988	1992	1995	1999
CIU	5.482	4.204	5.164	5.047
PSC	1.725	1.739	1.759	2.119
ERC	584	1.660	2.020	1.814
PP	542	591	852	600
IC-V	527	930	540	-
Indep.	-	-	-	-
Abstenció	-	-	-	-

Font: "Eleccions i comportament electoral a Catalunya 1989-1999", F. M. Canals, A. Coduras, J. Font, J. Magre, C. Rodríguez, J. M. Vallès

Gràfic: ROSANNA PUCHADES

L'augment de la participació electoral, després de la polèmica amb el Pla de Residus, va ser l'element que més va modificar el mapa polític a la comarca de la Conca de Barberà.

Resultats eleccions autonòmiques 1999 a les Terres de l'Ebre

	BAIX EBRE	MONTSIÀ	RIBERA D'EBRE	TERRA ALTA
CIU	25,18% (13.700)	29,43% (13.404)	33,13% (6.144)	32,44% (3.428)
PSC	17,77% (9.665)	18,75% (8.537)	21,20% (3.932)	16,62% (1.756)
ERC	5,42% (2.948)	4,80% (2.187)	7,07% (1.312)	6,19% (654)
PP	6,94% (3.773)	4,87% (2.219)	4,65% (863)	9,41% (994)
IC-V*	-	-	-	-

* PSC i IC-V es van presentar en coalició a les circumscripcions de Tarragona, Lleida i Girona.

Resultats eleccions municipals 1999

	BAIX EBRE	MONTSIÀ	RIBERA D'EBRE	TERRA ALTA
CIU	26,16% (14.482)	26,45% (12.199)	35,02% (6.627)	31,03% (3.348)
PSC	18,85% (10.435)	21,47% (9.901)	19,21% (3.636)	7,83% (845)
ERC	3,30% (1.839)	6,65% (3.068)	3,01% (570)	0,68% (73)
PP	15,76% (8.725)	6,74% (3.108)	4,54% (860)	11,53% (1.244)
IC-V	0,32% (178)	-	5,30% (1.003)	-

Font: "Eleccions i comportament electoral a Catalunya 1989-1999", F. M. Canals, A. Coduras, J. Font, J. Magre, C. Rodríguez, J. M. Vallès

Gràfic: ROSANNA PUCHADES

banda, "cal tenir present que aquesta tendència a la baixa de CiU ja existia". Reconeix, però, que el PH la pot haver accelerat. Franquet, però, també qüestiona que aquesta tendència afavoreixi directament el PSC o ERC. Segons l'exregidor popular, el descontentament o bé pot anar a engruixir l'abstenció o bé, com va passar a la Conca de Barberà, es pot convertir en suport a candidatures

independents. De moment, però, el portaveu de la Plataforma de Defensa de les Terres de l'Ebre, Manel Tomàs, ha deixat ben clar que aquest no és l'objectiu de la Plataforma, sinó que el que es planteja és aglutinar totes aquelles persones que rebutgen el PH, de les sensibilitats que siguin.

Tomàs considera que el procés de canvi del panorama polític a les terres de

l'Ebre no es pot donar per tancat, ja que, si avui el suport d'ERC, IC-V i PSC és total, el dels socialistes catalans davant de la perllongació del minitransvasament, del Camp de Tarragona cap a Barcelona, no és tan clar. I aquest projecte alhora aixeca molts recels entre els opositors al transvasament. Aquest debat també saltarà a l'agenda política i per tant pot incrementar els moviments polítics d'aquestes comarques. A més, fonts de la Plataforma també recorden les paraules que fa uns dies el líder del PSOE, José Luís Rodríguez Zapatero, deia sobre la necessitat d'arribar a un "gran pacte" sobre el PH. Una idea que es percep amb recel a les comarques de l'Ebre.

Però potser una de les principals diferències que hi ha entre el cas de la Conca de Barberà, i el de les Terres de l'Ebre és la correlació de forces. El 1990, quan CiU presentava el Pla de Residus, disposava d'una còmoda majoria absoluta al Parlament de Catalunya. I a més, el projecte es va acabar revisant.

Ara, però, CiU no només necessita per governar el suport del PP, l'impulsor del projecte, sinó que afronta un relleu de lideratge, junt amb una reformulació de les relacions entre els dos partits que integren la coalició Convergència i Unió.

Potser sí que existeix un vot de càstig, més visible probablement en els comicis locals, que de ben segur que serà modulats per les actituds que la resta de formacions tinguin d'ací a les properes eleccions, en principi el 2003.

El fet és que, per les multitudinàries manifestacions, cal preveure un augment de la implicació política ciutadana, per tant, molt previsiblement, un augment de la participació electoral. Tant si aquesta participació nova engreixa candidatures independents o candidatures obertament opositores al Pla Hidrològic, la redistribució de les representacions polítiques en les diverses administracions canviarà.

Vist l'ajustat equilibri de forces que hi ha al Parlament de Catalunya, és ben segur que qualsevol petit canvi a les comarques de l'Ebre pot provocar grans canvis en el panorama polític del Principat.

Enric Rimbau